

## בס"ד. טבלת-סיכום לקו"ש חלק כ"ט, עקב א' – לחת כתיב ששתיהן שוות

### הכללים:

- א. חסר ויתיר אינו ענין הקשה (מצ"ע) בפשש"מ, ואין רש"י צריך לפרשו.
- ב. כשיש קושי בפשש"מ שמתורץ ע"י החסר ויתיר, מבאר רש"י א"ז (ע"ד אגדה המיישבת דברי המקרא).
- ג. כשיש קושי בפשש"מ על החסר ויתיר (דהיינו שלכאו' הו"ל למכתב' באופן אחר ממ"ש בפסוק), אז יפרש א"ז רש"י (שהרי חסר ויתיר נוגע (לא רק לאופן הכתיבה אלא גם) לתוכן הפסוק.
- ד. כשהחסר מדגיש ענין של חסרון בתוכן התיבה או הפסוק, יכתוב רש"י "חסר כתיב" וכיו"ב, משא"כ אם החסר מבהיר או מדגיש עוד ענין מביא רש"י השינוי אבל לא התיבות "חסר כתיב".
- ה. בדרך-כלל (בהשקפה ראשונה), תיבה עם חסר משמע שיש איזה חסרון או חלישות בהדבר].

### דוגמאות (המובאות בהשיחה, וראה ההוספה להשיחה):

|   |                | הפסוק                                                     | רש"י                                                                                                                                                                                 | הביאור                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|---|----------------|-----------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1 | בראשית א, יד   | וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהי מְאֹרֶת<br>בְּקִנְיַע הַשָּׁמַיִם | יהי מארת. חסר וי"ו פתיב, על<br>שהוא יום מארה לפל אספרה<br>בתינוקות                                                                                                                   | קשה לרש"י שבפסוקים מדובר על<br>מעלת הדברים שברא ה', ולמה לא<br>כתוב מאורת (עם ו') שידגיש שלימות<br>בדבר? ומת' רש"י שזה גם יום מארה.<br>ולפי שזה ענין של חסרון (מארה), כותב<br>רש"י "חסר כתיב".                                                                                        |
| 2 | בראשית א, כא   | וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת-<br>הַתַּיִמִּים הַגְּדֹלִים      | ובדברי אגדה הוא לוייתן ובן זוגו<br>שבראם זכר ונקבה והרג את<br>הנקבה ומלחה לצדיקים לעתיד<br>לבא, שאם יפרו וירבו לא יתקיים<br>העולם בפניהם, התנינים כתיב: (ל'<br>יחיד לפי שהרג הנקבה). | אי"ז ענין של חסרון בבריאתו של ה'<br>שהרי זה שהרג את הנקבה הי' בשביל<br>קיום העולם, וגם מלחה לצדיקים לע"ל,<br>לכן אינו כותב "חסר כתיב".*                                                                                                                                               |
| 3 | נח ח, כא       | כִּי יֵצֵר לֵב הָאָדָם רָע<br>מִנְעֲרֹו                   | מנערי. מנערי פתיב, משנער<br>לצאת ממעי אמו נתן בו יצר הרע:                                                                                                                            | קשה לרש"י שבפסוק רוצה ללמד זכות<br>שיש לו יצה"ר מגיל הכי צעיר ונערי<br>(חסר ו') משמע שזה לא ממש כן, ומת'<br>רש"י משנער וכו' שזה מחזק הענין עוד<br>יותר, שזה עוד לפני הלידה.<br>ולפי שזה מחזק הענין אינו כותב "חסר<br>כתיב".                                                           |
| 4 | חיי שרה כג, י' | וַעֲפָרֹן יֵשֶׁב בְּתוֹךְ בְּנֵי-<br>חֵת                  | ועפרון ישב. פתיב חסר, אותו היום<br>מנוהו שוטר עליהם; מפני<br>חשיבותו של אברהם שהיה צריך<br>לו, עלה לגדלה:                                                                            | קשה לרש"י שבהמשך הכתובים מובא<br>מעלתו של עפרון שהסכים למכור<br>(ליתן) מערת המכפלה לאברהם, וא"כ<br>למה כ' ישב חסר, שמשמע שהי' בו<br>ענין של חסרון? ומת' שאכן לא הי'<br>בעצם אדם חשוב, ורק מפני שאברהם<br>צריך לו נתמנה ורק עכשיו.<br>ולפי שזה ענין של חסרון, כותב רש"י<br>"כתיב חסר". |

(\*) בשיחה לא מבואר הקושי בהחסר, ובלקו"ש ח"ה (מצויין בהע' 45) מביא קושיות אחרות שיש בפשש"מ (לדוג' למה צריך לפרט תנינים אם זה נכלל במ"ש "כל נפש חי") והקושי מתורץ ע"י הביאור בהחסר תנינים. (כבשיחה פה, שרש"י כן מבאר החסר אם זה מוסיף ביאור בפשש"מ). [ואולי י"ל שלכן כתב רש"י "התנינים כתיב" בסוף הפירוש ולא בתחילתו, שהרי אין עיקר ענינו לבאר החסר].

## דוגמאות בענין הלוחות:

|    |                  | הפסוק                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | רש"י                                                       | הביאור                                                                                                                                                                                                                                                            |
|----|------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 5  | משפטים<br>כד, יב | וְאַתְּנָהּ לָךְ אֶת־לַחַת הָאֶבֶן<br>וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי<br>לְהוֹרֹתָם:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | אינו מפרש כלום                                             | אין תוכן המדובר במעלות המיוחדות של הלוחות, ולכן אין החסר קשה בפשש"מ, ולכן אין רש"י מפרש כלום.                                                                                                                                                                     |
| 6  | תשא לא,<br>יח    | וַיִּתֵּן אֶל־מֹשֶׁה כָּכֻלָּתוֹ לְדַבֵּר<br>אֵתוֹ בְּהָרִי סִינַי שְׁנֵי לַחַת הָעֵדֻת<br>לַחַת אֶבֶן כְּתָבִים בְּאֶצְבָּע<br>אֱלֹהִים:                                                                                                                                                                                                                                                                           | לחת. לחת כתיב שהיו שתייהן<br>שוות. (ואינו אומר "חסר כתיב") | תוכן הכתוב הוא במעלת הלוחות, ולכן קשה לרש"י למה כ' לחת חסר (שמשמע ענין של חסרון בהלוחות), ומת' רש"י עם עוד ענין של מעלה בלוחות "ששתייהן שוות".<br>ולכן אינו כותב "חסר כתיב", לפי שפירושו הוא ענין של מעלה בלוחות.                                                 |
| 7  | ואתחנן ה,<br>יט  | קוֹל גְּדוֹל וְלֹא יִסָּף וַיִּכְתְּבֻם<br>עַל־שְׁנֵי לַחַת אֲבָנִים וַיִּתֵּנָם<br>אֵלָי:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | אינו מפרש כלום                                             | אין תוכן המדובר במעלות המיוחדות של הלוחות, ולכן אין החסר קשה בפשש"מ, ולכן אין רש"י מפרש כלום.                                                                                                                                                                     |
| 8  | עקב ט, ט         | בַּעֲלִיתִי הַהִירָה לְקַחַת לוחַת<br>הָאֲבָנִים לוחַת הַבְּרִית אֲשֶׁר־<br>כָּרַת יְהוָה עִמָּכֶם                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | אינו מפרש כלום                                             | תוכן הפסוק הוא על הלוחות כמו שהם למעלה אצל ה', ועיקר מעלת הלוחות הוא דוקא כשהם בידי משה למטה, ולכן אין זה המקום לעמוד על החסר, ומחכה רש"י עד הפסוקים הבאים (י'-יז) לפרש החסר שיש מעלה בלוחות.                                                                     |
| 9  | עקב ט,<br>י-יז   | וַיִּתֵּן יְהוָה אֵלַי אֶת־שְׁנֵי לוחַת<br>הָאֲבָנִים כְּתָבִים בְּאֶצְבָּע<br>אֱלֹהִים וְעָלִיהֶם כָּכֻל־הַדְּבָרִים<br>אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה . . נָתַן יְהוָה<br>אֵלַי אֶת־שְׁנֵי לַחַת הָאֲבָנִים<br>לְלוחַת הַבְּרִית . . וְאֶפֶן וְאָרַד־<br>מִן־הַהָר . . וּשְׁנֵי לוחַת הַבְּרִית<br>עַל שְׁתֵּי יָדַי . . וְאַתָּפֶשׁ בְּשְׁנֵי<br>הַלַּחַת וְאֶשְׁלַכְכֶם מֵעַל שְׁתֵּי יָדַי<br>וְאֶשְׂבְּרֶם לְעֵינֵיכֶם | לוחות. לוחת כתיב ששתייהן שוות.<br>(ואינו אומר "חסר כתיב")  | תוכן הכתובים הוא במעלת הלוחות (ושאעפ"כ ואשברם לעיניכם), ולכן קשה לרש"י למה כ' לוחת חסר (שמשמע ענין של חסרון בהלוחות), ומת' רש"י עם ענין של מעלה בלוחות "ששתייהן שוות" – שזהו ענין אלקי (נסי*).<br>ולכן אינו כותב "חסר כתיב", לפי שפירושו הוא ענין של מעלה בלוחות. |
| 10 | יינה של<br>תורה  | לַחַת הָאֲבָנִים לְלוחַת הַבְּרִית                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                            | דוקא בלוחות האבנים (ולא בלוחות הברית) נכתב חסר "ששתייהן שוות", להדגיש שגם בגשמיות של האבנים (שבהם היתה השבירה) הי' בהם ענין אלקי.                                                                                                                                 |

(\* שהרי 1) בכלל קשה מאוד (מן הנמנע) לצמצם שיהיו ב' לוחות בשווה ממש, ובפרט ש 2) בלוח הא' – ה' דברות הראשונות – יש הרבה יותר תיבות מבלוח השני'.